КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Методичні та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті

Київ 2004

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В УНІВЕРСИТЕТІ

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

26 січня — 3 лютого 2004 р.

1906 КНЕУ
КИЇВ 2004

ББК 74.58
М 54

М 54 **Методичні** та практичні аспекти застосування та розвитку системи контролю знань в університеті: Зб. мат. наук.-метод. конф. 26 січня—3 лютого 2004 р. — К.: КНЕУ, 2004. — 556 с.

ISBN 966–574–619–7

У збірнику розглянуто основні засади формування критеріїв оцінювання якості знань студентів, завдання модернізації системи контролю знань в контексті Болонської декларації, застосування інформаційних технологій в системі поточного контролю, досвід застосування сучасних методик контролю та оцінювання успішності навчання студентів для подальшого удосконалення організації навчального процесу. Було висвітлено ряд проблем, які необхідно вирішити для удосконалення підготовки фахівців і напрацювання потенціалу для входження університету до загальноєвропейського освітнього простору.

Для науковців, викладачів, студентів вищих навчальних закладів.

ББК 74.58

Редакційна колегія:

А. М. Колот, С. В. Степаненко, проректори,
О. О. Субіна, начальник науково-методичного відділу,
Т. В. Гуть, зав. лабораторії змісту освіти та організації навчального процесу

Рекомендовано до друку Вченою Радою КНЕУ
Протокол № 6 від 26.02.04

Наукове видання

МЕТОДИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ СИСТЕМИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ В УНІВЕРСИТЕТІ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

26 січня — 3 лютого 2004 р.

Художник обкладинки *О. Стеценко*
Коректор *Є. Піщаль*
Верстка *О. Хоменко*

Підп. до друку 14.05.04. Формат 60×84/16. Папір офсет. № 1.
Гарнітура Тип Таймс. Друк офсет. Ум. друк. арк. 32,55.
Обл.-вид. арк. 36,4. Наклад 430 прим. Зам. № 04-2773.

Київський національний економічний університет
03680, м. Київ, просп. Перемоги, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, №235 від 07.11.2000)

Тел./факс (044) 458-00-66; (044) 456-64-58
E-mail: publish@kneu.kiev.ua

ISBN 966–574–619–7

© КНЕУ, 2004

Лавриненко Т. П., Усенко Л. М. Світові системи оцінювання знань студентів та можливості їх застосування при вивченні іноземних мов 299
Лінник В. Г., Бондар М. І. Про співвідношення аудиторної та самостійної роботи при вивченні профілюючих дисциплін 300
Лозовик Ю. М. Використання імітаційного моделювання в навчальному процесі 302
Ломонос М. В. Методика викладання дисципліни «Аудит» для необлікових спеціальностей 304
Марищук О. Ю., Феденко О. О. Оцінювання діяльності студентів на інтерактивному занятті 305
Матвієнко Ю. О. Деякі аспекти застосування навчальних завдань з курсу «Методика викладання економіки» (МВЕ) 308
Медвідь Л. А. З досвіду проведення контролю знань студентів з предметів психолого-педагогічного циклу в економічному вузі 310
Микал Т. А., Запара В. М. Контроль у навчанні іноземної мови 313
Онищенко С. В. Тестовий контроль в системі оцінювання знань студентів з фінансових дисциплін 319
Островська І. Г. Рейтингова система контролю знань з іноземної мови . 321
Павлюк О. О. Особливості бальної системи оцінки знань студентів та досвід її використання при викладанні курсу «Міжнародні фінанси» 323
Пархоменко Н. М. Досвід застосування сучасних методик контролю та оцінювання успішності навчання студентів при викладанні різних дисциплін 325
Пінчук Н. С., Бодрий О. О. Організація поточного контролю та оцінювання успішності навчання студентів при вивченні дисципліни «Інформаційні системи і технології в маркетингу» 327
Полонець В. М. Використання кейс-методу у викладанні економічних дисциплін 329
Поплавська О. М. Методика контролю та оцінювання успішності навчання студентів при викладанні вибіркової дисципліни «Ергономіка» 330
Потій В. З. Організація поточного контролю знань студентів заочної форми навчання з дисципліни «Фінанси підприємств» 332
Притуляк Н. М. Основні напрями підвищення результативності учбового процесу 333
Румянцева Н. С. Організація і контроль самостійної роботи студентів при вивченні курсу ЗЕД 335
Саркісова О. Ю. Підготовка та перевірка самостійної роботи студентів з теоретичним матеріалом із застосуванням групових форм навчання 336
Сахаров В. Є. Досвід проведення екзаменаційних сесій у французькій вищій школі 339
Сидоренко В. М., Куліда В. І. Деякі особливості адаптації студентів до сприйняття знань на першому курсі вищого навчального закладу . 341

за місцем організації — аудиторний контроль, *за формами занять* — самостійна робота, залік, іспит. Найбільш поширеними були такі методи контролю, як спостереження, усна перевірка (опитування, співбесіда); письмова перевірка (відповіді на запитання, реферат, твір-мініатюра, психологічний диктант); програмований контроль (тестування); аналіз продуктів діяльності (блок-схем, малюнків, ребусів, кросвордів, аплікацій тощо).

Вочевидь, що запропонована система оцінювання і контролю знань в економічному вузі з психолого-педагогічних предметів, зокрема комунікативних процесів в навчання, сприяє , з одного боку, уникненню дискредитації особистості в очах колективу, а з іншого, дозволяє об'єктивно виявити рівень знань з курсу, забезпечити зворотній зв'язок між викладачем і студентом, стимулює самоосвіту і саморозвиток студентської молоді.

Т. А. Микал, викл. кафедри
німецької мови факультету МЕіМ
В. М. Запара, викл. кафедри
іноземних мов ФЕФ

КОНТРОЛЬ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Контроль входить складовою частиною до системи навчання іноземних мов. На відміну від власне навчання іноземної мови, метою якого є формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь, завданням контролю передусім є визначення та оцінювання рівня їх сформованості. Головна мета контролю у процесі навчання іноземної мови — управління цим процесом.

Як складник системи навчання контроль має свої функції, види, форми, засоби та об'єкти. Успішна реалізація функцій контролю впливає на ефективність як контролю, так і всього процесу навчання. Виділяють такі функції контролю:

- функції зворотнього зв'язку;
- навчальну;
- розвиваючу.

Функція зворотнього зв'язку є основною функцією контролю, яка забезпечує керування процесом навчання іноземної мови. Зворотний зв'язок діє у двох напрямах: на викладача і на студента.

Зворотний зв'язок, що діє у напрямі до викладача, несе йому інформацію про рівень успішності студентів. Викладач аналізує цю інформацію на предмет наявності недоліків, проводить діагностику відхилень у мовленнєвій діяльності студентів, виявляє ступінь відповідності обраної стратегії і тактики навчання реаль-

ним потребам. Це дає можливість своєчасно оцінити методичну ситуацію і внести необхідні коригуючі зміни щодо добору прийомів, способів і методів навчання, відбору вправ, визначення режиму і тривалості їх виконання, послідовності організації всієї навчальної роботи зі студентами.

Зворотний зв'язок у напряму до студентів дає їм інформацію про успішність їх навчальної діяльності з оволодіння іншомовними навичками та вміннями. Така інформація дозволяє студентам здійснювати самооцінку досягнень в оволодінні мовою і планувати подальшу навчальну діяльність.

Оціночна функція реалізується у ході оцінювання результатів виконання студентами навчальних завдань. Оцінка вказує на певний рівень володіння іншомовною мовленнєвою діяльністю, є орієнтиром для студентів у подальшій діяльності в опануванні іноземної мови. Оцінка є основним показником успішності навчання в офіційних документах про освіту.

Навчальна функція контролю реалізується на основі синтезу набутих навичок і вмінь в оперуванні засвоєним мовним та мовленнєвим матеріалом, які активізуються у процесі виконання контрольних завдань. Контрольне завдання за характером є вправою, виконання якої потребує від студента певних мовленнєвих дій, спрямованих на досягнення мети, поставленої у завданні. Ці мовленнєві дії реалізуються завдяки функціонуванню відповідних мовленнєвих навичок і вмінь, в результаті чого відбувається їх подальше закріплення та удосконалення. Отже під час виконання контрольних завдань продовжується і процес навчання.

Розвиваюча функція. Контроль передбачає розвиток індивідуально-психологічних особливостей студентів, які функціонують під час виконання студентами контрольних завдань: оперативна, слухова або зорова пам'ять, гнучкість мислення, фонематичний слух, пластичність артикуляційного апарату та ін. У процесі контролю відбувається розвиток спеціальних навчальних умінь, які дозволяють студентам найкращим чином виконати контрольне завдання шляхом визначення оптимальних стратегій цього виконання. На цій основі розвиваються вольові якості особливостей студента. Розвиваюча функція контролю реалізується також і в напрямі розвитку інтересу. Перспектива отримання високих результатів у виконанні контрольного завдання заохочує студентів до вдосконалення володіння ними іноземною мовою.

Для того, щоб ці функції успішно реалізовувались у практиці навчання, контролю мають бути притаманні такі якості як цілеспрямованість, репрезентативність, об'єктивність та систематичність.

Цілеспрямованість контролю полягає в тому, що контроль має бути спрямованим на певні мовленнєві навички та вміння, рівень досягнення яких визначається та оцінюється.

Репрезентативність контролю означає, що контролем має бути охоплений весь той мовний і мовленнєвий матеріал, засвоєння якого перевіряється.

Об'єктивність контролю забезпечує застосування об'єктивних способів оцінювання відповідей учня.

Систематичність контролю реалізується за умови його регулярного проведення у процесі навчання іноземної мови на всіх етапах навчання.

Види та форми контролю.

Систематичність контролю реалізується в таких його видах:

- *Поточний контроль*, який здійснюється у ході вивчення конкретної теми для визначення рівня сформованості окремої навички або вміння, якості засвоєння певної порції навчального матеріалу.
- *Рубіжний контроль*, який проводиться після закінчення роботи над темою, тематичним циклом в кінці семестру і т. ін.
- *Підсумковий контроль*, який реалізується після завершення відповідного ступеня навчання іноземної мови.

Кожний з видів контролю виконує усі функції властиві контролю, але залежно від його виду та чи інша функція має особливе значення і виступає домінуючою.

За формою організації контроль може бути індивідуальним або фронтальним / груповим; за характером оформлення відповіді — усним або письмовим; за використанням рідної мови — одномовним або двомовним.

Письмовий контроль проводиться у формі виконання учнем письмових контрольних робіт і в цьому випадку є фронтальним контролем.

Усний контроль проводиться у формі співбесіди зі студентом, наприклад, під час усного іспиту і відноситься до індивідуального контролю.

Розрізняють також контроль з боку викладача і контроль з боку учня. Контроль з боку викладача здійснюється під час проведення заняття і передбачає перед усім корекцію помилок студента. Контроль з боку студента може реалізовуватись у формі взаємоконтролю, самоконтролю і самокорекції.

Тестовий контроль.

Тестовий контроль, на нашу думку, може забезпечити успішну реалізацію мети і всіх функцій контролю, а також задовольнити вимоги, що висуваються до якості контролю.

У навчанні іноземної мови застосовується лінгводидактичне тестування. *Лінгводидактичним тестом* називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які пройшли попереднє випробування з метою визначення якісних показників і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх мовної і / або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування заздалегідь встановленими критеріями.

Основними показниками якості є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.

Валідність — характеристика, яка показує, що саме вимірює тест і наскільки ефективно він це вимірює.

Надійність — необхідна умова валідності тесту. Надійність тесту визначається стабільністю його функції як інструмента вимірювання. Надійний тест дає приблизно однакові результати при повторному застосуванні.

Диференційна здатність — характеристика тесту, яка вказує на здатність даного тесту виявляти встигаючих і невстигаючих.

Практичність — характеристика тесту, яка визначає:

- доступність та посильність інструкцій тесту і змісту тестових завдань для розуміння тих, хто виконує тест;
- простота організації проведення тестування в різних умовах;
- простота перевірки відповідей і визначення результатів та оцінки.

Економічність — характеристика тесту, яка передбачає мінімальні витрати часу, зусиль і коштів на підготовку тесту від планування до видання.

Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані та нестандартизовані. Стандартизований тест є такий, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих. Нестандартизовані тести розробляються самим викладачем для своїх учнів.

Залежно від цілеспрямованості тести розподіляються на тести навчальних досягнень, тести загального володіння іноземною мовою, діагностичні тести, тести на виявлення здібностей до вивчення іноземних мов.

У КНЕУ, як і в усіх навчальних закладах, для перевірки поточного, рубіжного або підсумкового контролю використовують тести навчальних досягнень. Мета — визначення рівня навчальних досягнень.

Тестами загального володіння іноземною мовою є тести типу TOEFL. Наприклад:

1. Визначте те підкреслене слово, яке потрібно змінити, щоб речення було правильним.

He couldn't sleep (A), because people was (B) shouting in (C) the (D) other rooms.

Діагностичні тести використовуються з метою подальшого розподілу студентів по групам за рівнем підготовки з іноземної мови. Прикладом такого тесту може бути «Einstufungstest», який ми використовуємо на початку вересня.

Тести на виявлення здібностей до вивчення іноземних мов спрямовані на визначення конкретних індивідуально-психологічних особливостей студента з метою забезпечення їх своєчасного коригування та розвитку.

Тест складається з тестових завдань, які об'єднуються у субтести. До субтестів входять тестові завдання, спрямовані на один конкретний об'єкт тестового контролю, наприклад, визначення рівня володіння вимовними, граматичними або лексичними навичками, уміння аудіювання, читання, говоріння, письма. Наприклад:

Тестування лексики

1. Викресліть слово, яке не підходить:

Computerspiele machen — eine Bergtour machen — Federball spielen — joggen — Ruderboot fahren

2. Знайдіть дієслово-синонім:

talk

a) depart b) ring c) stumble d) speak

Тестування граматики

Вставте пропущений прийменник

1. Where are you going ... your holidays

a) to b) under c) for

2. Wir wohnen jetzt schon ein halbes Jahr ... München

a) zu b) im c) in

Тестування читання та розуміння прочитаного

1. Прочитайте текст. Які твердження правильні?

Armer Mozart!

Von Mozarts Musik leben Musiker, Agenturen, Opernhäuser, Plattenfirmen und Souvenirproduzenten. Sogar Städte machen aus seinem großen Namen viel Geld. Salzburg zum Beispiel, wo er 1756 geboren wurde. Oder Wien, wo er bis zu seinem Tode lebte. Beide nennen sich «Mozartstadt» und locken damit Besucher aus aller Welt an. Mozart selbst hatte von all dem nichts mehr. Er ist 1791 im Alter von 35 Jahren gestorben. Zu seiner Beerdigung ist niemand gekommen — das Wetter war zu schlecht. So weiß man nicht einmal, wo er begraben wurde.

a) Viele Leute verdienen noch heute viel Geld mit Mozarts Musik.

b) Nur wenige Menschen besuchen die «Mozartstädte» Salzburg und Wien.

c) Mozart wurde sehr alt.

Відповідь може бути вибіркова та конструйована. Вибіркова відповідь — це вибір правильної відповіді з двох, кількох варіантів або знаходження відповідних пар «стимул-реакція». Наприклад:

Вибір вірного слова:

1. die Herstellung

a) die Leistung c)der Gewinn

b) der Verlust d)die Produktion

Вибір прийменника:

1. I'm very interested ... tennis.

a) of b) in c) for

Конструйована відповідь може формулюватись на рівні окремого слова (напівпродукована відповідь) та окремого речення / висловлювання / тексту (продукована відповідь). Наприклад:

1. Доповніть речення дієсловом в умовному способі:

... du mich heute Abend nach dem Kino nach Hause fahren?

2. Напишіть п'ять речень про себе. Скажіть що-небудь про:

• Beruf/Tätigkeit, • Arbeitszeit, • Was würde ich gerne ändern.

• Einstellung zur Arbeit, • Freizeit,

Кожне тестове завдання складається з інструкції (як видно з попередніх прикладів); зразка виконання (інструкція може бути відсутньою); матеріалу, що подається тестованому та очікуваної відповіді, яка планується розробником тесту.

Література

1. *Маслыко Е. А., Бабинская П. К., Будько А. Ф., Петрова С. И.* Настольная книга преподавателя иностранного языка: Справочное пособие. — Минск, 1992. — 445 с.

2. Общая методика обучения иностранным языкам: Хрестоматия / Сост А. А. Леонтьев. — М.: Рус. язык, 1991. — 360 с.

3. *Саламатов К. И., Шатилов С. Ф., Андреева И. М.* Практикум по методике преподавания иностранных языков: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов. — М., 1985. — 224 с.

4. *Янушкевич Ф.* Технология обучения в системе высшего образования. — М., 1986. — 135 с.